

KONCEPČNÍ ANALYTICKÁ STUDIE

75 Pedagogika, učitelství, sociální péče a
78 – Pedagogické lyceum

Jana Kašparová

KONCEPČNÍ ANALYTICKÁ STUDIE

*pro skupinu oborů 75 Pedagogika, učitelství, sociální péče a
pro skupinu oborů 78 Obecně odborná příprava – pedagogické
lyceum*

PhDr. Jana Kašparová

NUV, Praha 2017

Obsah

1.	Úvod	3
2.	Přehled o skupině oborů vzdělání 75 Pedagogika, učitelství, sociální péče	4
2.1	Přehled oborů vzdělání a počty žáků	4
2.2	Uplatnění na trhu práce.....	6
3.	Výsledky provedených analýz	8
3.1	Kontext obsahu odborného vzdělávání sk. 75	8
3.2	Charakteristika jednotlivých oborů vzdělání	9
3.2.1	Skupina 75-31-x pedagogika, učitelství.....	9
3.2.2	Skupina 75-41-x sociální péče	14
4.	Charakteristika oboru vzdělání 78-42-M/03 Pedagogické lyceum	21
5.	Shrnutí	24
6.	Zdroje informací	27
7.	Seznamy tabulek a grafů	29
7.1	Seznam tabulek	29
7.2	Seznam grafů.....	29

1. Úvod

Studie je zpracována jako jeden z podkladových materiálů pro připravované revize RVP. Cílem studie je zmapovat celkovou situaci v oborech vzdělání dané skupiny z hlediska oborové struktury, počtu žáků a jejich uplatnění, obsahu vzdělávání a potřebných nebo možných úprav RVP. Získané informace mají sloužit jednak k posouzení stávající soustavy oborů vzdělání z hlediska potřeb trhu práce i vzdělávací strategie, jednak k inovaci koncepce jednotlivých oborů vzdělání dané skupiny, jejich obsahu a žádoucích výsledků vzdělávání. Studie má dvě části – první je věnována analýze oborů vzdělání sk. 75 a jejich RVP, druhá část analyzuje obor vzdělání pedagogické lyceum, který patří do skupiny oborů 78 – obecně odborná příprava. Do studie byl tento obor zahrnut proto, že je obsahově blízký podskupině 75-31-X pedagogika, učitelství a převážně se vyučuje na středních pedagogických školách. Obory sk. 78 kategorie vzdělání M - lyceum tvoří soubor osmi různě odborně profilovaných oborů vzdělání, které jsou příbuzné pouze z hlediska jejich cíle (příprava na další studium), celkové koncepce vzdělávání v oborech sk. 78 a oblasti všeobecného vzdělávání, a jsou proto v oblasti obecně odborného vzdělávání obtížně srovnatelné. V datové části se studie opírá o šetření týkající se vzdělávací nabídky a poptávky, uplatnění absolventů na trhu práce a v dalším vzdělávání aj. zdroje informací zpracované v NÚV. Analýza koncepce a obsahu vzdělávání a návrh inovací vycházejí z platných RVP, dostupných školních vzdělávacích programů nebo učebních plánů zveřejněných školami na jejich webových stránkách. Soubor navržených úprav je chápán jako východisko pro hlubší revizi příslušných RVP.

2. Přehled o skupině oborů vzdělání 75 Pedagogika, učitelství, sociální péče

2.1 Přehled oborů vzdělání a počty žáků

Skupina oborů vzdělání 75 středního odborného vzdělávání zahrnuje 7 oborů vzdělání, které se dělí na **dvě podskupiny**:

- **Skupinu 75-31-X** pedagogika, učitelství, která zahrnuje tři obory vzdělání: Předškolní a mimoškolní pedagogika (kategorie dosaženého vzdělání M) a Pedagogika pro asistenty ve školství (kategorie dosaženého vzdělání J, M). Absolventi se uplatní jako pedagogičtí pracovníci (učitelé mateřských škol, vychovatelé, pedagogové volného času, asistenti pedagoga) ve školství, popř. v zařízeních sociálních služeb pro děti.
- **Skupinu 75-41- X** sociální péče, která zahrnuje 4 obory vzdělání (kategorie dosaženého vzdělání J, E, M a L5 - nástavba). Absolventi se uplatní jako pracovníci sociálních služeb. Absolventi oborů vzdělání s maturitní zkouškou (M, L5) se mohou uplatnit také ve veřejné správě jako referenti sociálních odborů orgánů samosprávy, nebo krajské správy sociálního zabezpečení. Nemohou však působit jako pedagogičtí pracovníci ve školství nebo v zařízeních sociálních služeb.

Přehled oborů vzdělání

Kód	Název oboru vzdělání	Délka denní formy vzdělání
75-31-M/01	Předškolní a mimoškolní pedagogika	4
75-31-M/02	Pedagogika pro asistenty ve školství	0*
75-31-J/01	Pedagogika pro asistenty ve školství	0*
75-41-J/01	Pečovatelské služby	2
75-41- E/01	Pečovatelské služby	3
75-41-M/01	Sociální činnost	4
75-41-L /51	Sociální činnost	2

Tabulka 1: Přehled oborů vzdělání

* Základní formou vzdělávání je dálkové nebo večerní vzdělávání v délce 2/5let; v oboru kategorie M lze uskutečňovat také zkrácené studium podle §85 školského zákona, a to v denní i v jiných formách vzdělávání.

V oborech skupiny 75 se vzdělává poměrně vysoký počet žáků: **Ve školním roce 2015/2016 činil celkový počet žáků 14 242**, z toho v pedagogických oborech 6949 žáků, v sociálních oborech 7293 žáků. **Ve šk. roce 2016/2017 se v oborech této skupiny vzdělává celkem 14 346 žáků**, z toho v pedagogických oborech 7402 žáků, v sociálních oborech 6 944 žáků

(tabulky č. 2 a 3); z celkového počtu žáků se 10 889 vzdělává denní formou, 3457 žáků se vzdělává jinou formou, nejčastěji dálkovou.¹

Ve srovnání se školním rokem 2013/2014 došlo k celkovému nárůstu počtu žáků. Výrazně se zvýšil počet žáků především zkráceného studia²: Zatímco v roce 2013-14 se ve zkráceném studiu vzdělávalo 1343 žáků, v roce 2015-16 to bylo 2064 žáků a v roce 2016-17 to je 2254 žáků; většinou se jedná o jinou formu vzdělávání než denní. Zkrácené studium se realizuje pouze v oboru předškolní a mimoškolní pedagogika, což souvisí s předpokládaným nárůstem počtu učitelek MŠ ve vazbě na změnu ve vzdělávání dětí předškolního věku (povinný poslední ročník před zahájením povinné školní docházky, možnost zařazování dětí od 2 roků do MŠ).

Počty žáků ve skupině 75 ve šk. roce 2015 – 2016

	Žáci celkem	Počet nově přijatých	Počet absolventů (2014/2015)
Sk. 75-31 - x pedagogika, učitelství	6 949	1 737	2 308
75-31-M/01 Předškolní a mimoškolní pedagogika	6 821	2 294	1 716
75-31-J/01 Pedagogika pro asistenty ve školství	39	21	17
75-31-M/02 Pedagogika pro asistenty ve školství	89	0	0
Sk. 75-41-x sociální péče	7 293	1 925	1 269
75-41-J/01 Pečovatelské služby	87	43	17
75-41-E/01 Pečovatelské služby	982	301	242
75-41-M/01 Sociální činnost	6 187	1 544	1 010
75-41-L /51 Sociální činnost	37	37	0
Celkem	14 242	3 662	3 577

Tabulka 2: Počty žáků ve skupině 75 ve šk. roce 2015 – 2016

¹ Přehled o počtech žáků podle kategorií, skupin oborů a oborů středního a vyššího odborného vzdělávání, Jiří Vojtěch., NÚV 2016 a 2017, pro interní potřebu MŠMT a NÚV

² § 85 Zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Počty žáků ve skupině 75 ve šk. roce 2016 – 2017

	Žáci celkem	Počet nově přijatých	Počet absolventů (2015/2016)
Sk. 75-31 -x pedagogika, učitelství	7 402	2 505	1 959
75-31-M/01 Předškolní a mimoškolní pedagogika	7 276	2 453	1 932
75-31-J/01 Pedagogika pro asistenty ve školství	35	20	13
75-31-M/02 Pedagogika pro asistenty ve školství	91	32	14
Sk. 75-41- x sociální péče	6 944	1 807	1 145
75-41-J/01 Pečovatelské služby	100	53	26
75- 41- E/01 Pečovatelské služby	892	299	239
75-41-M/01 Sociální činnost	5 885	1 417	880
75-41-L /51 Sociální činnost	67	38	0
Celkem	14 346	4 312	3 104

Tabulka 3: Počty žáků ve skupině 75 ve šk. roce 2016 – 2017

2.2 Uplatnění na trhu práce

Z hlediska uplatnění absolventů na trhu práce patří sk. 75 k oborům s poměrně **nízkou mírou nezaměstnanosti**³. Podílejí se na ní především absolventi oborů s maturitní zkouškou, kde míra nezaměstnanosti v dubnu 2016 činila 6%, což je méně než činí míra nezaměstnanosti všech oborů vzdělání dané kategorie (7,5%). Výrazně nízkou nezaměstnanost vykazuje obor vzdělání předškolní a mimoškolní pedagogika (3,3%), jehož absolventi nacházejí uplatnění zejména ve školství a jako studující vysokých nebo vyšších odborných škol, zatímco obor sociální činnost vykazuje míru nezaměstnanosti 8,3%. Vysokou míru nezaměstnanosti vykazuje obor vzdělání kategorie E Pečovatelské služby – 16,1%, což odpovídá celkové míře nezaměstnanosti v oborech kategorie dosaženého vzdělání E.

³ Zpracováno dle studií Absolventi středních škol a trh práce – odvětví Pedagogika, učitelství, sociální péče; Pavla Paterová a kol., NÚV 2015. Přechod absolventů středních škol na trh práce – I. Etapa - šetření 2015. Profily vybraných skupin učebních a maturitních oborů. Trhlíková, Jana. Praha: NÚV, 2016. VOJTĚCH, J., PATEROVÁ, P.: Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v EU – 2014/15. Praha: NÚV, 2015. 48 stran (dostupné na <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-100>).

Jedním z důležitých činitelů vysoké míry uplatnění absolventů na trhu práce je již **prvotní volba oboru vzdělání**. Šetření žáků posledních ročníků maturitních oborů středních odborných škol provedená NÚV v roce 2015 ukazují, že hlavním důvodem pro volbu oboru vzdělání byl *zájem o obor* (86% oproti 82% v průměru), předpoklad *snadného uplatnění na trhu práce* (56% oproti 69% v průměru) a *blízkost školy* (48% oproti 55% v průměru). Finanční ohodnocení uvedlo pouze 26% (oproti 61% v průměru). Zájem žáků pracovat ve svém oboru projevilo 47% oproti 38% v průměru. Žáci projevili také vysokou míru identifikace s oborem vzdělání a spokojenost s úrovní vzdělávání a získaných kompetencí; stejný obor vzdělání by si zvolilo 69% oproti 61% v průměru. Pokud žáci projevili nespokojenost s volbou oboru vzdělání, uváděli jako důvod změny oboru nejčastěji nízké platy v oboru (22% oproti 10% v průměru), ztrátu zájmu o obor nebo nízkou perspektivnost oboru. Reálná situace po přechodu absolventů na trh práce však vypadá jinak. Zatímco po třech letech od ukončení školy uvádělo při dotazování pouze 33 % všech maturantů, že pracuje v oboru, v případě pedagogických a sociálních oborů se jednalo o 63 %, tedy téměř dvojnásobek. Zcela mimo obor pak po třech letech od ukončení studia pracuje jenom 29 % absolventů pedagogických a sociálních oborů s maturitou, což je výrazně méně než v průměru za všechny maturanty.

Na druhé straně mají žáci těchto oborů vysoký zájem (62%) o **další vzdělávání na vysokých nebo vyšších odborných školách**. V roce 2015 se ke studiu na vysokých nebo vyšších odborných školách hlásilo 75,6 % absolventů a 39,6 % bylo také přijato (v roce 2014 bylo přijato ke studiu na vysokých nebo vyšších odborných školách 60% absolventů oborů sk. 75 kategorie vzdělání M). Bezprostředně po absolvování střední školy chce studovat v denním studiu na VŠ nebo VOŠ přibližně 57,9 % absolventů v pedagogických oborech a 66,2 % v sociálních oborech. Zájem o dálkovou formu má 25,3 % absolventů pedagogických oborů a 16,9 % absolventů sociálních oborů. Z hlediska oborové struktury terciárního vzdělávání se absolventi oborů sk. 75 středního vzdělávání hlásí zejména na humanitní obory – učitelství, pedagogiku a sociální péči (56 % z těch, kteří ke studiu nastoupili) a ostatní humanitní obory (20 % nastupujících na vysoké školy), za zmínku stojí i ekonomie (s 8 % nastupujících ke studiu).

3. Výsledky provedených analýz

3.1 Kontext obsahu odborného vzdělávání sk. 75

Shody a rozdíly v koncepci odborného vzdělávání jednotlivých oborů dané skupiny vyplývají z oblastí uplatnění a charakteru pracovních činností absolventů i z učebních předpokladů vzdělávajících se žáků.

Koncepce odborného vzdělávání v oborech **75-31-X pedagogika, učitelství** se opírá o **Zákon č. 563/2004 Sb.**, o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a o **Zákon č. 561/2004 Sb.**, o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (školský zákon) v částech upravujících podmínky vzdělávání ve školách a školských zařízeních souvisejících s pedagogickou činností absolventů.

Koncepce odborného vzdělávání oborů podskupiny **75-41-X sociální péče** se opírá o **Zákon č. 108/2006 Sb.**, o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Pro uplatnění absolventů sk. 75-41-x je významná i **Příloha č. 4 k Vyhlášce č. 505/2006 Sb.**, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a **Doporučený postup č. 1/2015** vydaný MPSV pro potřeby krajských úřadů. Pracovníkem v sociálních službách je ve smyslu zákona o Sociálních službách ten, kdo vykonává přímou obslužnou péči o osoby v ambulantních nebo pobytových zařízeních sociálních služeb a v domácnosti, nebo základní výchovnou nepedagogickou činnost zaměřenou na aktivizaci klientů a rozvoj jejich osobnosti. Zákon č. 108/2006 Sb. vymezuje také požadavky na základní odbornou způsobilost pracovníka v sociálních službách. Je tedy základním dokumentem pro stanovení cílů a obsahu vzdělávání v oborech vzdělání dané podskupiny. Uvedená příloha vyhlášky č. 505/2006 Sb. a Doporučení č. 1/2005 pro potřeby krajských úřadů jsou důležité pro absolventy oborů vzdělání, neboť upravují zásady posuzování kvalifikace pracovníků v sociálních službách ve vazbě na obory vzdělání, při jejichž absolvování se nevyžaduje absolvování kurzu pro pracovníky v sociálních službách.

Kvalifikace učitel mateřské školy a pracovník sociálních služeb jsou také předpokladem pro vázanou živnost Poskytování péče o děti do tří let věku v denním režimu dle Přílohy č. 2 Zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů.

Vazba na Národní soustavu kvalifikací (NSK)

Ve skupině Pedagogika, učitelství a sociální péče NSK jsou dvě profesní kvalifikace, které se zaměřením blíží pracovním činnostem povolání pedagog volného času, avšak neopravňují k výkonu přímé pedagogické činnosti ve školách a školských zařízeních pro zájmové vzdělávání dle § 17 zákona o pedagogických pracovnících. Jedná se o profesní kvalifikace:

- Vedoucí volnočasových aktivit dětí a mládeže (kód:75-007-M)
- Samostatný vedoucí volnočasových aktivit pro děti a mládež (kód: 75-009-N)

Skupina profesních kvalifikací Osobní a provozní služby zahrnuje dvě kvalifikace:

- Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky (kód: 69-017-M)
- Chůva pro dětské koutky (kód: 69-018-M)

U obou profesních kvalifikací se nejedná o kvalifikace pedagogické. Profesní kvalifikace Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky (69-017-M) směřuje do oblasti péče o děti předškolního věku v domácím prostředí, profesní kvalifikace Chůva pro dětské koutky (69-018-M) opravňuje pro výkon krátkodobé péče o děti v zařízeních, která nemají statut předškolního vzdělávacího zařízení (např. dětské koutky v nákupních centrech, ve firmách nebo v rekreačních zařízeních). Podle informací MŠMT a § 5 odst. 6 vyhlášky o předškolním vzdělávání může chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky působit jako podpůrný nepedagogický pracovník v předškolních zařízeních při zajišťování vzdělávání dětí ve věku od 2 do 3 let.

I když uvedené profesní kvalifikace nevedou k přípravě pedagogických pracovníků, bude možno je využít jako jeden z podkladů pro úpravy RVP sk. 75-31-x.

Pro skupinu oborů 75-41-x sociální péče neexistují v NSK adekvátní profesní kvalifikace. Při revizích RVP dané skupiny bude možné zohlednit částečně profesní kvalifikace chůva, zejména Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky.

3.2 Charakteristika jednotlivých oborů vzdělání

3.2.1 Skupina 75-31-x pedagogika, učitelství

75-31-M/01 Předškolní a mimoškolní pedagogika

Obor nabízí ve šk. roce 2016-17 celkem 35 středních škol, z toho veřejných 19, soukromých 12 (nárůst oproti předchozím rokům o 10), církevních 4 (nárůst 1 - SŠ Sion High School Hradec Králové). Pouze 21 škol má statut střední pedagogické školy; z nich 3 školy poskytují také vyšší odborné vzdělání pedagogického směru. V posledních letech došlo k výraznému nárůstu škol nabízejících uvedený obor vzdělání (o 14 škol = 40%).

Počet žáků oboru vzd. Předškolní a mimoškolní ped. ve šk. r. 2015/2016 a 2016/2017

Forma vzdělávání/žáci	2015-16	2016-17
Denní (4roky)	4 348	4 561
Zkrácené studium (denní)	91	51
Jiné formy studia (JFS)	409	463
JFS zkrácené	1 973	2 201
Celkem	6 821	7 276

Tabulka 4: Počet žáků oboru vzd. Předškolní a mimoškolní ped. ve šk. r. 2015/2016 a 2016/2017

Uplatnění absolventů

Absolventi pedagogických oborů se uplatňují především jako učitelé mateřských škol (MŠ) a jiných předškolních zařízení. Statistická šetření ukazují, že naprostá většina učitelů MŠ (více než 70%) má střední vzdělání s maturitní zkouškou (tabulka č. 5); střední vzdělání s maturitní zkouškou získané ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu učitelů mateřské školy je minimálním kvalifikačním předpokladem pro učitele MŠ dle Zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. Absolventi získávají také kvalifikaci vychovatele a pedagoga volného času, což jim umožňuje uplatnit se v různých školských zařízeních i v zařízeních sociálních služeb.

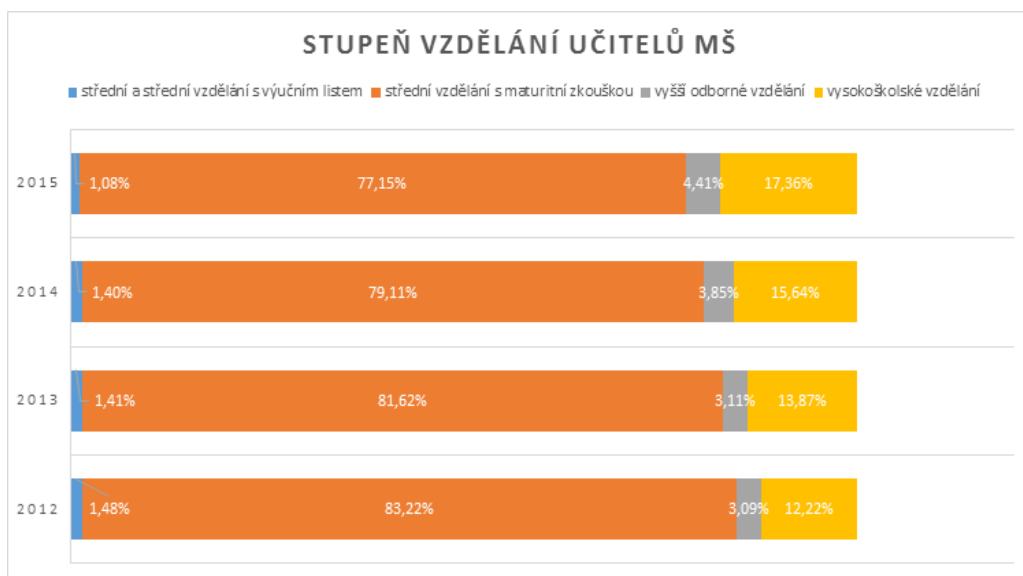
Asi 35% absolventů pokračuje ve vzdělávání na vyšších odborných a vysokých školách.

S tím souvisí nízká míra nezaměstnanosti absolventů daného oboru vzdělání, která činí 3,3% (tabulka č. 6).

Přehled kvalifikovanosti učitelů/-lek mateřských škol

	2012	2013	2014	2015
Střední a střední vzdělání s výučním listem	1,48%	1,41%	1,40%	1,08%
Střední vzdělání s maturitní zkouškou	83,22%	81,62%	79,11%	77,15%
Vyšší odborné vzdělání	3,09%	3,11%	3,85%	4,41%
Vysokoškolské vzdělání	12,22%	13,87%	15,64%	17,36%

Tabulka 5: Přehled kvalifikovanosti učitelů/-lek mateřských škol - Zdroj: Vlastní výpočty MŠMT na základě dat ISP

Graf 1: Přehled kvalifikovanosti učitelů/-lek mateřských škol - Zdroj: Vlastní výpočty MŠMT na základě dat ISP

Přehled nezaměstnanosti absolventů

Nezaměstnanost Kategorie vzdělání / Skupina oborů / Obor	duben 2015			duben 2016		
	Počet absolventů (šk.r. 2013/2014)	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti absolventů	Počet absolventů (šk.r. 2014/2015)	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti absolventů
Střední vzdělání s maturitní zk. (bez vyučení) – M celkem	32748	3159	9,6%	29891	2254	7,5%
Pedagogika, učitelství a sociální péče	1823	148	8,1%	1742	104	6,0%
75-31-M/01 Předškolní a mimoškolní pedagogika	678	16	2,4%	812	27	3,3%

Tabulka 6: Přehled nezaměstnanosti absolventů 75-31-M/01 Předškolní a mimoškolní pedagogika

V dubnu 2016 zorganizovalo MŠMT ve vazbě na Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015 – 2020 a Strategii vzdělávací politiky ČR do roku 2020, kde mezi hlavní úkoly v oblasti předškolního vzdělávání patří mimo jiné i zvyšování kvality předškolního vzdělávání, Národní kulatý stůl k problematice odborné kvalifikace učitelek mateřských škol. Úkolem bylo zahájit diskusi o obsahu vzdělávání učitelů mateřských škol, případně i o možném požadavku na jejich vyšší kvalifikaci. Závěrem diskuse

bylo, že v současné době se nepřipravuje změna požadavku na odbornou kvalifikaci učitelů MŠ, ke změnám může dojít nejdříve v horizontu dvou let v souvislosti s koncepčními pracemi na nové podobě zákona č. 563/2004 Sb.

75-31-J/01 a 75-31-M/02 Pedagogika pro asistenty ve školství

Obory vzdělání pedagogika pro asistenty ve školství poskytují dva stupně vzdělání – vzdělání kategorie J – střední vzdělání ukončené závěrečnou zkouškou a střední vzdělání s maturitní zkouškou kategorie vzdělání M. Obory vznikly a byly pilotně ověřeny jako jeden stupňovitý obor v rámci projektu ESF POSUN – Pomozme školám učit nově (2002 – 2003) na podporu romských asistentů ve školách. V roce 2007 byly rozděleny na dva samostatné obory vzdělání s vlastním RVP. V současné době (resp. od jeho začátku) nabízí tyto obory vzdělání jedna, a to ne každý rok. Vzdělávání lze podle RVP uskutečňovat pouze dálkovou nebo večerní formou, v kategorii M také formou kombinovanou a zkráceným studiem podle § 85 školského zákona.

Celkový počet žáků ve šk. r. 2015/2016 a 2016/2017

Forma vzdělávání/žáci	2015-16	2016-17
75-31-J/01 (2 roky dálková)	39	35
75-31-M/02 (5let dálková)	89	91
Celkem	128	126

Tabulka 7: Celkový počet žáků ve šk. r. 2015/2016 a 2016/2017

Poznámka: Uplatnění absolventů není vzhledem k jejich nízkému počtu samostatně sledováno.

Revize RVP sk. 75-31-x

RVP všech oborů vzdělání dané podskupiny vyžadují úpravy z hlediska souladu obsahu odborného vzdělávání s novelou školského zákona č. 82/2015 Sb. § 16 a § 17 upravující vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) a dětí, žáků a studentů nadaných, tj. úprava vzdělávání z hlediska přípravy žáků na jejich budoucí povolání. (Poznámka: Úprava RVP středního odborného vzdělávání z hlediska poskytování podpory

vzdělávajícím se žákům se SVP a žákům nadaným byla provedena Opatřením ministryně školství v roce 2016⁴).

V souladu s novelou nařízení vlády č. 71/2017 Sb., kterou se mění nařízení vlády č. 445/2016 Sb. o stanovení oborů vzdělání, v nichž je matematika zkušebním předmětem společné části maturitní zkoušky, se navyšuje počet hodin matematiky na 10 týdenních hodin výuky za celou dobu vzdělávání a matematika se stává povinným zkušebním předmětem společné části maturitní zkoušky v roce 2021⁵. V souvislosti s úpravou společné části maturitní zkoušky bude vhodné zvážit v rámci revize RVP, zda by nebylo přínosné vymezit v RVP neopominutelný obsah zkušebních předmětů profilové části maturitní zkoušky.

Dále bude třeba upravit RVP oboru vzdělání **předškolní a mimoškolní pedagogika** tak, aby žáci byli připraveni na práci s dětmi ve věku od 2 do 3 let, na realizaci povinného posledního ročníku před zahájením povinné školní docházky, nové pojetí společného vzdělávání (inkluze) včetně spolupráce pedagoga s podpůrnými pracovníky. Do úprav se musí promítnout také požadavky aktuálního znění RVP předškolního vzdělávání a závěry tematické inspekce provedené ČŠI v roce 2016. I když závěry inspekce, která se uskutečnila na všech středních školách vyučujících pedagogické obory, byly celkově pozitivní, zahrnují i řadu doporučení, o kterých lze uvažovat i při revizích RVP. Tyto naznačené úpravy jsou aktuální.

Za pozitivní lze označit poměrně vysoký podíl praktické výuky v oboru vzdělání předškolní a mimoškolní pedagogika. V rámci studia jsou žáci povinni absolvovat minimálně 10 týdnů odborné praxe, z toho mohou 3 týdny vykonávat v období prázdnin (např. na dětských táborech), a minimálně 7 týdenních vyučovacích hodin učební praxe (některé školy tento počet týdnů ještě v ŠVP navyšují). Jak vyplývá ze zprávy ČŠI, učební a odborná praxe se konají převážně v mateřských školách, v menší míře ve školských zařízeních a zapojováním žáků do volnočasových aktivit (vedení zájmových kroužků, působení na letních táborech aj.)

V rámci revizí bude vhodné **zvážit ukončení platnosti oborů vzdělání pedagogika pro asistenty ve školství** nejen s ohledem na nízký počet žáků, ale i vzhledem k tomu, že kvalifikaci pro pedagogickou činnost asistenta pedagoga lze podle § 20 Zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících získat také studiem vzdělávacího programu (kurzem) pro asistenty pedagoga, kterým se doplňuje již získané vzdělání (základní, střední, vyšší odborné,

⁴ Opatření ministryně školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se mění rámcové vzdělávací programy středního vzdělávání kategorie stupně dosaženého vzdělání J, E, H, M a L (s výjimkou oborů kategorie L5 – nástavba) a oborů vzdělání v konzervatoři kategorie stupně dosaženého vzdělání M a P, č. j. MSMT-21703/2016-1 ze dne 18. 8. 2016

⁵ Změny byly provedeny formou dodatku k RVP Opatřením ministryně/ministra školství.

vysokoškolské). To představuje mnohem kratší cestu k získání kvalifikace než studium oboru Pedagogika pro asistenty ve školství. V současné době je nabídka vzdělávacích kurzů akreditovaných MŠMT velmi široká. Souvisí to se zvýšenou poptávkou po asistentech pedagoga ze strany škol v důsledku nového pojetí podpory žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Uplatnění absolventů uvedených oborů vzdělání na pozici asistenta pedagoga je vázáno až na dokončení studia, pokud žák činnost asistenta již nevykonává na základě absolvovaného kurzu. Pokud by žák chtěl souběžně se studiem v uvedeném oboru vzdělání vykonávat činnost asistenta pedagoga, musí absolvovat příslušný kurz, což může snižovat zájem o studium daných oborů, zvl. kategorie M. Přínosem je získání stupně vzdělání, zvl. středního s maturitní zkouškou v oboru kategorie M. Je ovšem otázka, kolik žáků vzdělávání úspěšně dokončí (ve šk. roce 2015 -2016 to bylo 14 žáků oboru M), zejména po zavedení povinné maturitní zkoušky z matematiky.

Pokud budou tyto obory i nadále zachovány, je nezbytné obsah obou RVP revidovat.

Provázanost na jiné obory vzdělání: Již stávající obory vzdělání sk. 75-31-X obsahují určité shodné obsahové prvky. Shodné prvky jsou také mezi obory vzdělání 75-31-M/01 Předškolní a mimoškolní pedagogika a 75-41-M/01 Sociální činnost. Avšak oba tyto obory vzdělání musí akceptovat odlišnosti cílových skupin, se kterými budou absolventi pracovat, pracovní podmínky a činnosti, a proto je nelze koncipovat na zcela jednotném odborném základě. Podobně existuje částečná provázanost na obor vzdělání 78-42-M/03 Pedagogické lyceum, a to zejména v odborných zaměřeních připravujících absolventy pro uplatnění jako pedagog volného času v zájmovém vzdělávání ve školách a školských zařízeních pro zájmové vzdělávání dle § 17 (f) zákona o pedagogických pracovnících. Avšak vzhledem k odlišné funkci oboru vzdělání 75-31-M/01 Předškolní a mimoškolní pedagogika a oboru vzdělání 78-42-M/03 Pedagogické lyceum (prioritně příprava pro terciární vzdělávání), nejsou uvedené obory zastupitelné a zcela slučitelné.

3.2.2 Skupina 75-41-x sociální péče

75-41-E/01 Pečovatelské služby

Počet škol: 45; z toho 42 veřejných, 3 soukromé

Počet žáků ve šk. r. 2015/2016 a 2016/2017

Forma vzdělávání/žáci	2015-16	2016-17
Denní (3 roky)	982	892

Tabulka 8: Počet žáků 75-41-E/01 Pečovatelské služby ve šk. r. 2015/2016 a 2016/2017

V oboru se vzdělávají ponejvíce žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří se vzdělávali na ZŠ podle upravených výsledků a obsahu vzdělávání (dříve podle přílohy k RVP ZV pro žáky s lehkým mentálním postižením). Absolventi se mohou uplatnit jako pracovníci sociálních služeb, kteří poskytují především přímou osobní péči a pomoc osobám v ambulantních a pobytových zařízeních. Obsah vzdělávání je koncipován tak, že absolventi mohou najít uplatnění také jako provozní pracovníci v těchto nebo v jiných zařízeních, např. jako pracovníci v úklidových službách, kuchyních společného stravování, v prádelnách nebo dílnách pro opravu a šití prádla; často podle zaměření ŠVP také v uvedených činnostech v sociálních nebo zdravotnických zařízeních (nikoli však jako zdravotničtí pracovníci). Jejich uplatnění na trhu práce je však poměrně nízké; míra nezaměstnanosti v roce 2016 sice vykazuje pokles oproti roku 2015 – z 21,1 % na 16,1 % v roce 2016, ovšem zároveň došlo k poklesu počtu absolventů (tabulka č. 9). Je otázka, kolik absolventů se uplatňuje na pozici pracovníků sociálních služeb a kolik na pozici provozních pracovníků.

Přehled zaměstnanosti absolventů

Nezaměstnanost Kategorie vzdělání / Skupina oborů / Obor	duben 2015			duben 2016		
	Počet absolventů (šk.r. 2013/2014)	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti absolventů	Počet absolventů (šk.r. 2014/2015)	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti absolventů
Střední vzdělání s maturitní zk. (bez vyučení) – E celkem	3018	654	21,7%	2668	427	16,0%
Pedagogika, učitelství a sociální péče	294	62	21,1%	242	39	16,1%
75-41-E/01 Pečovatelské služby	294	62	21,1%	242	39	16,1%

Tabulka 9: Přehled zaměstnanosti absolventů 75-41-E/01 Pečovatelské služby

75-41-J/01 Pečovatelské služby

Počet škol: 5, z toho 4 církevní, 1 veřejná.

Počet žáků ve šk. r. 2015/2016 a 2016/2017

Forma vzdělávání/žáci	2015-16	2016-17
Denní (2 roky)	87	100

Tabulka 10: Počet žáků 75-41-J/01 Pečovatelské služby ve šk. r. 2015/2016 a 2016/2017

Míra nezaměstnanosti není vzhledem k nízkému počtu absolventů sledována.

Obor vzdělání je obsahově obdobný jako obor kategorie dosaženého vzdělání E. S oborem kategorie E se shoduje jak v základním obsahu vzdělávání (i když s odlišnými časovými podmínkami), tak v možnostech uplatnění absolventů. Obor vzdělání vzniknul z podnětu církevních škol jako nástroj vzdělávání dívek se specifickými vzdělávacími potřebami nebo ze speciálního sociálního prostředí (např. z dětských domovů) a s jiným životním zaměřením než je studium.

Obory vzdělání poskytující střední vzdělání s maturitní zkouškou (kategorie M, L5)

Stupeň vzdělání střední vzdělání s maturitní zkouškou poskytují dva obory vzdělání: 75-41-M/01 Sociální činnost a 75-41-L/51 Sociální činnost (nástavbové studium pro absolventy tříletých oborů vzdělání s výučním listem). Ve šk. roce 2015/2016 se v těchto oborech vzdělávalo celkem 6187 žáků, ve šk. roce 2016/2017 se vzdělává 5952 žáků.

Počet žáků ve šk. r. 2015/2016 a 2016/2017

Kategorie a forma vzdělávání/žáci	2015-16	2016-17
Kategorie M	6 150	5 885
Denní (4roky)	5 480	5 283
Zkrácené studium (denní)	1	2
Jiné formy studia (JFS)	669	600
Kategorie L5 – nástavbové studium (3 roky, dálková)	37	67
Celkem	6 187	5 952

Tabulka 11: Počet žáků ve šk. r. 2015/2016 a 2016/2017 kategorie M a L5

75-41-M/01 Sociální činnost

Počet škol: 76; z toho 55 veřejných, 13 soukromých, 8 církevních

Obor vzdělání Sociální činnost kategorie vzdělání M připravuje žáky na práci s klienty sociálních služeb v ambulantních nebo pobytových zařízeních i v domácí péči. Tato činnost spočívá v poskytování přímé obslužné péče osobám s hendikepem z důvodu věku nebo zdravotního postižení (dospělým i dětem) a v základní výchovné nepedagogické činnosti zaměřené na aktivizaci klientů, rozvoj jejich osobnosti, udržování sociálních kontaktů s okolím a aktivní využívání volného času. Úspěšným ukončením vzdělávání získají žáci kvalifikaci pracovník v sociálních službách ve smyslu Zákona č. 108 /2006 Sb., o sociálních službách.

Některé školy zaměřují svůj ŠVP formou odborných zaměření do oblasti řízení sociálních služeb (sociálně správní oblast orgánů veřejné správy) a sociální práce, sociálně výchovné činnosti nebo přímé péče (pečovatelství), jedna škola navazuje na dřívější obor vzdělání Sociální činnost pro národnostní menšiny (obor dálkovou formou připravoval pracovníky s etnickými menšinami); na druhé straně je otázka, jak je naplňován RVP v ŠVP nazvaných Sociální asistent, Příprava pro sociální a pedagogická povolání, Právní a sociální služby, Sociální pedagogika (sociální pedagogika je obvykle oborem VOŠ a vysokých škol; absolventi těchto oborů zastávají v sociálních službách jiné pozice než pracovník SS)⁶. V některých ŠVP je poskytování přímé osobní péče chápáno ve smyslu poskytování zdravotnické ošetřovatelské péče (tomu odpovídají i příslušné vyučovací předměty), kterou ale mohou poskytovat pouze kvalifikovaní zdravotničtí pracovníci. Některé ŠVP naopak profilují vzdělávání směrem k přípravě pedagogických pracovníků obdobně jako v oboru Předškolní a mimoškolní pedagogika. Tomu odpovídá nejen obsah řady vyučovacích předmětů včetně pedagogiky a psychologie, ale i pracoviště učební a odborné praxe, kterými jsou většinou běžné školy (zvl. mateřské) a školská zařízení (školní družiny a kluby), nikoli zařízení poskytujících sociální péči nebo sociálně právní ochranu dětí, mládeže i dospělých. S těmito zařízeními se potom žáci seznamují převážně formou exkurzí, méně již přímou činností.

Pokud se týká rozsahu odborné praxe, lze konstatovat, že školy poměrně často navyšují rozsah nad stanovený časový rámec.

Přehled zaměstnanosti absolventů

Nezaměstnanost Kategorie vzdělání / Skupina oborů / Obor	duben 2015			duben 2016		
	Počet absolventů (šk.r. 2013/2014)	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti absolventů	Počet absolventů (šk.r. 2014/2015)	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti absolventů
Střední vzdělání s maturitní zk. (bez vyučení) – M celkem	32 748	3 159	9,6%	29 891	2 254	7,5%
Pedagogika, učitelství a sociální péče	1 823	148	8,1%	1742	104	6,0%
75-41-M/01 Sociální činnost	1 153	132	11,4%	930	77	8,3%

Tabulka 12: Přehled zaměstnanosti absolventů 75-41-M/01 Sociální činnost

⁶ Zdroj informací www.infoabsolvent.cz.

75-41-L/51 Sociální činnost (nástavbové studium pro absolventy tříletých oborů vzdělání s výučním listem)

Počet škol: 1 (veřejná)

Obor vzdělání je obsahově obdobný jako obor vzdělání kategorie M a poskytuje střední vzdělání s maturitní zkouškou. V soustavě oborů vzdělání je vymezen jako přístupný pro všechny absolventy tříletých oborů vzdělání s výučním listem včetně absolventů oborů vzdělání kategorie E. RVP byl schválen v roce 2012. Obor vzdělání se ve větším měřítku dosud nerealizoval a nebyl vykázán ani jeden absolvent. *Pro získání odborné způsobilosti pracovníka v sociálních službách není nezbytně nutný*, zájemci o práci v sociálních službách na pozici pracovník v sociálních službách mohou získat odbornou způsobilost předepsaným rekvalifikačním kurzem. Vzhledem k těmto skutečnostem *lze platnost oboru ukončit*.

Vazba na NSK a jiné obory vzdělání

NSK neobsahuje žádné profesní kvalifikace směřující do oblasti sociálních služeb. Uvažovat lze pouze o vazbě oborů vzdělání pečovatelské služby (kategorie E, J) na některé profesní kvalifikace (PK) provozního charakteru kvalifikační úrovně 2 jako Výpomoc při přípravě pokrmů (kód: 65-005-E), Příprava pokrmů pro rychlé občerstvení (kód: 65-003-E), Úklidový pracovník ve zdravotnických a nemocničních zařízeních (kód: 69-010-E); je ovšem otázka přiměřenosti těchto profesních kvalifikací (resp. požadavků na kompetence ve standardech PK) schopnostem žáků vzdělávajícím se v oborech vzdělání kategorie J a E.

Z hlediska vazeb na jiné obory vzdělání existuje úzká vazba mezi obory vzdělání 75-41-E/01 Pečovatelské služby a 96-54-E/01 Provozní služby (2letý s výučním listem). Oba uvedené obory vzdělání zahrnují shodné obsahové okruhy lišící se rozsahem daným odlišnými časovými podmínkami (délkou vzdělávání a počtem vyučovacích hodin); jeden obsahový okruh zahrnuje i obor vzdělání 75-41-J/01 Pečovatelské služby (tabulka č. 13).

Provázanost základů odborného vzdělávání oborů vzdělání kategorie E a J

Obsahové okruhy/hodiny týdně celkem	Provozní sl. E	Pečovatel. sl. E	Pečovatel. sl. J
Úklidové práce	8	4	-
Praní a žehlení prádla a oděvů	6	4	-
Příprava pokrmů	8	8	6
Šití a opravy prádla a byt. doplňků	8	5	-

Tabulka 13: Provázanost odborného vzdělávání oborů vzdělání kategorie E a J

Stěžejním obsahovým okruhem obou oborů vzdělání pečovatelské služby je Pečovatelství v rozsahu 26 týdenních vyuč. hodin celkem v oboru vzdělání kategorie J a 35 hodin v oboru vzdělání kategorie E. Obsah je koncipován shodně tak, aby byly naplněny základní požadavky na odbornou způsobilost pracovníků sociálních služeb vymezenou zákonem o sociálních službách.

Obsahový okruh Pečovatelství tvoří také minimální společný základ pro všechny obory (J, E, M, L5) vzdělání sk. 75-41-X.

Obor vzdělání kategorie M obsahuje některé obsahové prvky jako obor 75-31-M/01 Předškolní a mimoškolní pedagogika, např. v oblasti psychologie, pedagogiky, didaktiky volnočasových a zájmových aktivit, avšak s odlišným akcentem na cílové skupiny, se kterými budou absolventi pracovat, pracovní činnosti a podmínky.

Revize RVP

Vzhledem k tomu, že v době zpracování studie nebyl získán větší počet ŠVP ani jiné zdroje informací týkající se výuky ve školách, nelze vyvodit větší návrhy pro revizi obsahu vzdělání z hlediska jeho aplikace ve ŠVP. *Obsah vzdělávání rámcově odpovídá požadavkům na odbornou způsobilost pracovníků sociálních služeb stanoveným zákonem o sociálních službách. V oborech kategorie vzdělání J a E je obsah provázán na obor vzdělání provozní služby, při revizích je třeba tuto vazbu zohlednit.*

V rámci revizí obsahu vzdělání v oboru vzdělání kategorie M sociální činnost bude vhodné zvážit navýšení učební a odborné praxe a inovaci obsahu vzdělání s důrazem na dovednosti přímé péče o klienty a na aktuální i předpokládané změny v oblasti sociálních služeb. Na základě poznatků z dostupných ŠVP (viz výše) se jeví jako vhodné: *Přesněji nebo více zdůraznit profil činností absolventa v oblasti sociální v porovnání s činností zdravotnických pracovníků nebo pedagogů a sociálních pracovníků. Dát větší důraz na práci s dospělými, zvl. seniory (obsah vyučovacích předmětů je často zaměřen výrazně na děti a mladistvé, a to i předměty zaměřené na volnočasové aktivity) v souladu se strategií pozitivního stárnutí.*

Ve vztahu ke všeobecnému vzdělávání je žádoucí posoudit obor vzdělání kategorie M z hlediska *doplnění oblastí všeobecného vzdělávání o oborové aplikace*, např. digitální vzdělávání – využití pro vzdělávání seniorů nebo zdravotně postižených, společenskovední vzdělávání – generační vztahy, vzdělávání ke zdraví vč. osvojení vhodných pohybových aktivit pro vybrané kategorie dospělých (nikoli fyzioterapie).

Je otázka *dalšího ponechání nastavbového oboru vzdělání kategorie dosaženého vzdělání L5* v soustavě oborů vzdělání vzhledem k malému zájmu o studium v oboru (tab. č. 11). Obsahově by revize RVP oboru L5 měly odpovídat úpravám oboru vzdělání kategorie M.

Vzhledem k úpravě počtu povinných zkoušek profilové části maturitní zkoušky na tři, z toho musí být minimálně dvě zkoušky z oblasti odborného vzdělávání, která vstoupí v platnost k 1. 9. 2017⁷, bude vhodné vymezit v RVP obsahové okruhy, které musí být zahrnuty do zkušebních předmětů profilové části maturitní zkoušky. Vymezení neopominutelných obsahových okruhů je nástrojem sjednocení základů odborné přípravy a zvýšení její kvality. Pro zaměstnavatele je garancí toho, že absolventi si osvojili požadované základní kompetence a činnosti.

⁷ Novela nařízení vlády č. 71/2017 Sb., kterou se mění nařízení vlády č. 445/2016 Sb., jako obory vzdělání, v nichž je matematika zkušebním předmětem společné části maturitní zkoušky; obor Sociální činnost není zahrnut do této skupiny oborů vzdělání.

4. Charakteristika oboru vzdělání 78-42-M/03 Pedagogické lyceum

Obor vzdělání 78-42-M/03 Pedagogické lyceum je jedním z 8 oborů kategorie dosaženého vzdělání M ve skupině 78 Obecně odborná příprava. Skupina 78 zahrnuje dvě podskupiny oborů: Praktickou školu (kategorie C) a obory lyceí (kategorie M). Základním charakteristickým rysem lyceálních oborů je to, že neposkytují kvalifikaci pro konkrétní povolání, ale připravují žáky pro další, terciární vzdělávání. Všechny obory vycházejí ze společné základní koncepce – posílení všeobecného vzdělání včetně matematiky a povinné výuky dvou cizích jazyků a poskytnutí základní odborné průpravy pro studium určitého směru terciárního vzdělávání.

Cílem oboru pedagogické lyceum je příprava žáků pro studium na vyšších odborných nebo vysokých školách ve studijních oborech zaměřených především na pedagogiku, psychologii, sociální obory, obory připravující učitele, vychovatele, pedagogy volného času, nebo ve studijních oborech odpovídajících zvolenému odbornému zaměření (např. tělesná výchova a sport, hudební výchova atp.). Absolventi mají předpoklady uplatnit se přímo v praxi – v oblasti volného času a zájmového vzdělání dětí i dospělých (§ 17 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících), jako asistenti pedagoga (§ 20 zákona o ped. pracovnících), při individuálním vzdělávání dětí a žáků.

RVP umožňuje profilovat pedagogické lyceum v ŠVP do 5 stanovených odborných zaměření, z nichž musí škola zařadit do svého ŠVP minimálně dvě zaměření v rozsahu minimálně 9 týdenních vyučovacích hodin za celou dobu studia pro jedno zaměření. Jedná se o výběr z těchto odborných zaměření: Výtvarná výchova, hudební výchova, dramatická výchova, tělesná výchova a sport, humanitní studia.

Povinnou součástí vzdělávání je podle RVP odborná praxe v rozsahu minimálně 4 týdny (v ostatních oborech lycea 2 týdny) vykonávaná především ve školách a školských zařízeních. RVP vymezuje poměrně vysoký počet disponibilních hodin (27 hod. týdně celkem); jejich využitelnost v ŠVP nelze pro nedostatek informací určit.

Školy vyučující obor pedagogické lyceum: 27; z toho 16 veřejných, 4 církevní, 7 soukromých

Počty žáků a uplatnitelnost na trhu práce

Ve šk. roce 2015/2016 se vzdělávalo v oboru pedagogické lyceum celkem 2716 žáků, což představuje 18,1 % z celkového počtu žáků lyceálních oborů; zároveň ještě v roce 2015 ukončilo vzdělávání 496 žáků podle dobíhajících učebních dokumentů (nikoli podle RVP a ŠVP). Ve šk. roce 2016/2017 se v oboru vzdělává 2754 žáků. Absolventi se poměrně dobře uplatňují na trhu práce, míra nezaměstnanosti je poměrně nízká.

Přehled zaměstnanosti absolventů

Nezaměstnanost Kategorie vzdělání / Skupina oborů / Obor	duben 2015			duben 2016		
	Počet absolventů	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti absolventů	Počet absolventů	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti absolventů
Střední vzdělání s maturitní zk. (bez vyučení) – M celkem	32748	3159	9,6%	29891	2254	7,5%
Obecně odborná příprava - 78	4276	296	6,9%	3806	217	5,7%
Pedagogické lyceum	619	52	8,4%	630	33	5,2%

Tabulka 14: Přehled zaměstnanosti absolventů Pedagogické lyceum

Přechod do terciárního vzdělávání⁸

Absolventi lyceí projevují také poměrně vysoký zájem o studium v terciárním vzdělávání ihned po střední škole. Ve šk. roce 2013/2014 se ke studiu na vysokých školách hlásilo a dostavilo k přijímacímu řízení 93 % absolventů všech lyceálních oborů, ke studiu bylo přijato 76 %, na VOŠ se hlásilo 12 %, přijato bylo 10 %. Nejvyšší zájem projevovali absolventi o studium oborů zdravotnictví, pedagogika, učitelství a sociální péče, ekonomika, na VŠ také o obory interdisciplinární. Pokud se týká oborů pedagogika, učitelství, sociální péče bylo u přijímacích zkoušek na VŠ úspěšných 44, 6 % uchazečů, na VOŠ 81,4% uchazečů.

Vazba na NSK a jiné obory vzdělání

Vzhledem k funkci lyceálních oborů vzdělání neexistují v NSK odpovídající profesní kvalifikace (PK). Za využitelné pro uplatnění absolventů přímo na trhu práce formou neformálního vzdělávání lze označit pouze profesní kvalifikace ve skupině tělesná výchova a sport, pokud absolvent studoval příslušné odborné zaměření, popř. PK Vedoucí volnočasových aktivit dětí a mládeže a Samostatný vedoucí volnočasových aktivit pro děti a mládež, pokud se absolvent věnoval práci s dětmi a mládeží nad rámec vzdělávání ve střední škole.

Obor vzdělání pedagogické lyceum má vazbu na některé obory sk. 75-31-x, zejména na obor předškolní a mimoškolní pedagogika. Oba obory vzdělání se prolínají v oblasti pedagogika,

⁸ Přechod absolventů SŠ do terciárního vzdělávání – 2014. Kuchař, P. a kol. NÚV, Praha 2014

psychologie a výchovy (hudební, výtvarná, dramatická, tělesná) s tím, že pedagogické lyceum je více teoreticky zaměřeno s cílem žáky motivovat a poskytnout jim potřebný rozhled, nezahrnuje oborové didaktiky (např. didaktiku předškolního vzdělávání, didaktiku výchov) a osvojení praktických pedagogických dovedností. Ve všeobecně vzdělávací části je pedagogické lyceum koncipováno obdobně jako další obory vzdělání dané podskupiny (lyceum).

Revize RVP

V rámci revizí odborné části RVP pedagogického lycea bude třeba aktualizovat obsahový okruh společného základu Pedagogicko-psychologické vzdělávání vzhledem k současným změnám a dlouhodobé strategii rozvoje vzdělávání v ČR, posílit a více specifikovat vzdělávání dospělých včetně seniorů, pedagogiku volného času vzhledem k možnosti uplatnění absolventů na pozici pedagoga volného času, zpracovat problematiku digitálních technologií a digitálního vzdělávání. Podpořit orientaci žáků ve vzdělávací soustavě a vzdělávacích programech. Zvážit navýšení rozsahu praktické výuky – zvl. v odborných zaměřeních na výchovy, vymezení jejího obsahu a očekávané výsledky s cílem posílení profesní orientace žáků a osvojení elementárních profesních kompetencí potřebných pro pedagoga volného času. Aktualizovat obsah a výstupy jednotlivých odborných zaměření: U zaměření na výchovy doplnit aplikace v praxi - např. tvorba a hodnocení vzdělávacích programů (zejména pro oblast volného času dětí i dospělých), u zaměření tělesná výchova – využít např. program Hodina pohybu navíc a profesní kvalifikace NSK. U zaměření Humanitní studia zvážit aktuálnost, popř. doplnění obsahu o další oblasti nebo témata, míru konkretizace výsledků vzdělávání. Posoudit odborné vzdělávání z hlediska dovedností práce s informacemi, kritického myšlení, komunikace a týmové práce, popř. dalších kompetencí významných pro další vzdělávání.

5. Shrnutí

Skupina oborů vzdělání 75 připravuje žáky pro dva sektory trhu práce: sektor vzdělávání, resp. školství, a sektor sociální. Zahrnuje celkem 7 oborů vzdělání, které se dělí na dvě podskupiny: Skupinu 75-31-x pedagogika, učitelství, která zahrnuje tři obory vzdělání, a skupinu 75-41-x sociální péče, která zahrnuje 4 obory vzdělání.

Ve skupině 75 se vzdělává poměrně vysoký počet žáků, především v oborech vzdělání kategorie M poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou (ve šk. roce 2015/2016 činil celkový počet 14 242 žáků, v roce 2016/2017 14 346 žáků). Z hlediska uplatnění absolventů na trhu práce patří sk. 75 k oborům s poměrně nízkou mírou nezaměstnanosti. Podílejí se na ní především absolventi oborů s maturitní zkouškou, kde míra nezaměstnanosti v dubnu 2016 činila 6%, což je méně než činí míra nezaměstnanosti všech oborů vzdělání dané kategorie (7,5%). Výrazně nízkou nezaměstnanost vykazuje obor vzdělání předškolní a mimoškolní pedagogika (3,3%), jehož absolventi nacházejí uplatnění zejména ve školství a jako studující vysokých nebo vyšších odborných škol, zatímco obor vzdělání sociální činnost vykazuje míru nezaměstnanosti 8,3%. Poměrně vysoká nezaměstnanost je u absolventů tříletého oboru vzdělání s výučním listem kategorie vzdělání E Pečovatelské služby – 16,1%, což ovšem odpovídá celkové míře nezaměstnanosti v této kategorii vzdělávání. Kolem 40% absolventů oborů vzdělání s maturitní zkouškou pokračuje ve studiu na vyšších odborných a vysokých školách. Obory vzdělání kategorie J pečovatelské služby a asistent pro pedagogiky ve školství (J, M) vzdělávají několik desítek žáků. Obor nástavbového studia sociální činnost pro absolventy tříletých oborů vzdělání s výučním listem neměl dosud žádného absolventa, v současné době se v něm vzdělává 67 žáků.

Z hlediska obsahu vzdělávání a struktury oborů vzdělání je pro skupinu 75 charakteristické, že odborná příprava a uplatnění absolventů v oboru jsou regulovány legislativou – zákonem o pedagogických pracovnících, školským zákonem, zákonem o sociálních službách.

Obě podskupiny oborů vzdělání nemají v NSK adekvátní profesní kvalifikace, ovšem při revizích RVP bude možné využít jako podklad některé profesní kvalifikace ze skupin Osobní a provozní služby a Pedagogika, učitelství a sociální péče.

Pokud se týká revizí RVP, větší změny bude třeba provést v *oborech pedagogických* než v oborech sociální péče, a to zejména z hlediska souladu se současnými požadavky na předškolní vzdělávání a s inovovaným RVP PV, dále z hlediska nového přístupu ke vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, spolupráce s dalšími pedagogickými i nepedagogickými profesemi a rodiči, zkvalitnění požadovaných dovedností. *Revize RVP pedagogických oborů je prioritní.*

V rámci revize RVP bude vhodné zvážit *ukončení platnosti oborů vzdělání kategorie J a M pedagogika pro asistenty ve školství* z důvodů nízkého zájmu o tyto obory a možnosti získat potřebnou kvalifikaci pro asistenta pedagoga jinou, snazší formou – kurzem k dosaženému vzdělání. Na jednání oborové skupiny Pedagogika k revizím RVP 14. 6. 2017 byl vznesen podnět nahradit tyto obory vzdělání *oborem nástavbového studia* pro absolventy tříletých oborů vzdělání s výučním listem, což by umožnilo uchazečům, kteří vykonávají činnost asistenta pedagoga podle §20, odst. 2 zákona o pedagogických pracovnících získat střední vzdělání s maturitní zkouškou a vykonávat činnost podle odst. 1 § 20. Zůstává však otázka dostatečné poptávky po tomto oboru a jeho efektivity vzhledem k značnému podílu žáků nástavbových oborů vzdělání, kteří neukončí úspěšně vzdělávání.

V oborech vzdělání zaměřených na *sociální činnost* a služby zvážit zejména navýšení rozsahu praktické výuky (zvl. u kategorie M) a provést úpravy obsahu vzdělávání vzhledem k současným požadavkům a podmínkám poskytování sociálních služeb.

Posoudit funkčnost a *ukončení platnosti oboru nástavbového studia* oboru sociální činnost pro absolventy tříletých oborů vzdělání s výučním listem vzhledem k dosavadní nedostatečné poptávce. Pro získání odborné způsobilosti pracovníka v sociálních službách není nezbytně nutný, zájemci o práci v sociálních službách na pozici pracovník sociálních služeb mohou získat odbornou způsobilost předepsaným rekvalifikačním kurzem.

Rovněž tak je žádoucí posoudit další *setrvání oboru kategorie J sociální služby v soustavě oborů vzdělání* vzhledem k nízkému počtu žáků, i když se jedná o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Obor se vyučuje dlouhodobě na katolických školách zaměřených na vzdělávání dívek se specifickými vzdělávacími potřebami nebo ze speciálního sociálního prostředí. Školám bylo na jednání oborové skupiny doporučeno zvážit změnu oboru na obor kategorie E s výučním listem.

Obor *pedagogické lyceum* patří do sk. oborů 78 Obecně odborná příprava. Cílem oborů lycea je příprava žáků k dalšímu studiu na vysokých nebo vyšších odborných školách, především studijních oborů příslušného směru (u pedagogického lycea oborů pedagogika, učitelství). V oboru se vzdělává kolem 18 % žáků všech lyceálních oborů vzdělání. Obor se vyznačuje nízkou mírou nezaměstnanosti. Poměrně vysoké procento absolventů pokračuje ve studiu na vysokých a vyšších odborných školách. Obor nemá odpovídající profesní kvalifikace NSK, s výjimkou profesních kvalifikací sportovní instruktor vybraných sportovních odvětví.

Při revizích RVP lze předpokládat významnější inovace v oblasti všeobecného vzdělávání. V oblasti odborného vzdělávání půjde o posouzení aktuálnosti obsahu z hlediska současného rozvoje příslušných vědních odvětví a přístupů ke vzdělávání a o podporu rozvoje

všeobecných i odborných kompetencí významných pro další vzdělávání i pro přímé uplatnění absolventů na trhu práce v oblasti vzdělávání, zvl. jako pedagog volného času dětí i dospělých.

6. Zdroje informací

Absolventi středních škol a trh práce. Odvětví Pedagogika, učitelství, sociální péče. P. Paterová a kol. Praha: NÚV, 2015. www.nuv.cz

Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2015. Úlovec, Martin. Praha: NÚV, 2015. www.nuv.cz a www.infoabsolvent.cz

Přehled o počtech žáků podle kategorií, skupin oborů a oborů středního a vyššího odborného vzdělávání, Vojtěch, Jiří. Praha: NÚV, 2016. Pro interní potřebu MŠMT a NÚV

Přehled o počtech žáků podle kategorií, skupin oborů a oborů středního a vyššího odborného vzdělávání. Vojtěch, Jiří. Praha: NÚV, 2017. Pro interní potřebu MŠMT a NÚV

Přechod absolventů středních škol na trh práce – I. Etapa - šetření 2015. Profily vybraných skupin učebních a maturitních oborů. Trhlíková, Jana. Praha: NÚV, 2016. www.nuv.cz a www.infoabsolvent.cz

Přechod absolventů SŠ do terciárního vzdělávání – 2014. Kuchař, Pavel a kol. Praha: NÚV, 2014. www.nuv.cz a www.infoabsolvent.cz

Uplatnění absolventů škol na trhu práce 2015. Doležalová Gabriela a kol. Praha: NÚV, 2016. ISBN 978-80-7481-153-1. www.nuv.cz a www.infoabsolvent.cz

Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v EU – 2014/15. Vojtěch, Jiří, Paterová, Pavla. Praha: NÚV, 2015. www.nuv.cz a www.infoabsolvent.cz

Předvídání kvalifikačních potřeb – projekt Překvap. Odvětvová studie Vzdělávání. Praha: MPSV, 2015

Česká školní inspekce. Tematická zpráva – Vzdělávání žáků ve středních školách s pedagogickými obory vzdělání. Praha: ČŠI, 2016. http://www.csicr.cz/html/TZ_Vzdelavani_SS/fliplayerexpress.html

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (školský zákon)

Vyhláška 14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání ve znění vyhlášky č. 280/2016 Sb., s účinností od 1. 9. 2016

Informační materiál MŠMT ke vzdělávání dětí od 2 do 3 let v mateřské škole, č. j.: MSMT-27987/2016-1, ze dne 16. 1. 2016; <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/podrobny-informacni-material-ke-vzdelavani-deti-od-2-do-3>

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Příloha č. 4 k Vyhlášce č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Doporučený postup č. 1/2015 pro potřeby krajských úřadů. Posuzování kvalifikace pracovníků v sociálních službách v návaznosti na obory vzdělání, při jejichž absolvování se nevyžaduje absolvování kurzu pro pracovníky v sociálních službách. MPSV, č. j. 2015/64318-224/2, ze dne 1. 12. 2015. http://www.mpsv.cz/files/clanky/23271/DP_posuzovani_kvalifikace_PSS.pdf

Informační systém o uplatnění škol na trhu práce. www.infoabsolvent.cz

Rámcové vzdělávací programy sk. 75 a 78. <http://nuv.cz/rvp>

Národní soustava kvalifikací. <http://narodnikvalifikace.cz>

7. Seznamy tabulek a grafů

7.1 Seznam tabulek

Tabulka 1: Přehled oborů vzdělání	4
Tabulka 2: Počty žáků ve skupině 75 ve šk. roce 2015 – 2016.....	5
Tabulka 3: Počty žáků ve skupině 75 ve šk. roce 2016 – 2017.....	6
Tabulka 4: Počet žáků oboru vzd. Předškolní a mimoškolní ped. ve šk. r. 2015/2016 a 2016/2017	10
Tabulka 5: Přehled kvalifikovanosti učitelů/-lek mateřských škol - Zdroj: Vlastní výpočty MŠMT na základě dat ISP	10
Tabulka 6: Přehled nezaměstnanosti absolventů 75-31-M/01 Předškolní a mimoškolní pedagogika.....	11
Tabulka 7: Celkový počet žáků ve šk. r. 2015/2016 a 2016/2017	12
Tabulka 8: Počet žáků 75-41-E/01 Pečovatelské služby ve šk. r. 2015/2016 a 2016/2017 ...	14
Tabulka 9: Přehled zaměstnanosti absolventů 75-41-E/01 Pečovatelské služby	15
Tabulka 10: Počet žáků 75-41-J/01 Pečovatelské služby ve šk. r. 2015/2016 a 2016/2017..	15
Tabulka 11: Počet žáků ve šk. r. 2015/2016 a 2016/2017 kategorie M a L5	16
Tabulka 12: Přehled zaměstnanosti absolventů 75-41-M/01 Sociální činnost.....	17
Tabulka 13: Provázanost odborného vzdělávání oborů vzdělání kategorie E a J.....	18
Tabulka 14: Přehled zaměstnanosti absolventů Pedagogické lyceum	22

7.2 Seznam grafů

Graf 1: Přehled kvalifikovanosti učitelů/-lek mateřských škol - Zdroj: Vlastní výpočty MŠMT na základě dat ISP	11
--	----

NÁRODNÍ ÚSTAV
PRO VZDĚLÁVÁNÍ
Weilova1271/6
102 00 Praha 10
www.nuv.cz